

Landskap: Småland. Upptecknat av: Folke NeijHärad: Tveta. Adress: Bankeryd.Socken: Öggestorp. Berättat av: K. CarlströmUppteckningsår: 1936. Född år 1862 i Öggestorp.

Uppteckningen rör V A R G S K A L L.

4924

Karl Carlström, f.d. brännmästare vid Sjöbergs
bränneri, f.d. rättare å Sjöbergs säteri, född 1862 i
Öggestorp, har tidigare lämnat mig upplysningar i andra
ämnen för Arkivets räkning.

Skriv endast på denna sida!

1

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1.

4924

V A R G S K A L L.

Carlström minns icke något vargskall i Öggestorps socken, men Fru Carlström, 73 år gammal, påstår:

"När ja' va' ba'n, så va' de' en sönda', sönda'n ätter Jul, då lysste di på värjaskall i Åsenhöga körka. Å då s'ulle di ut, så många kara' de' va', så de' va' inte tal öm annat än värja'. Å brått va' de' te å få fram värjaga'n å spjut. Å di pratade öm ve körka, hur di s'ulle ställas öpp, men de' ä' så länge se'n, så ja' minns 'et så dåli't".

F. Neij

2

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2.

4924

ACC. N:R.

Landskap: Småland. Upptecknat av: Folke Neij

Härad: Tveta. Adress: Bankeryd.

Socken: Öggestorp. Berättat av: Karl Carlström

Uppteckningsår: 1936. Född år 1862 i Öggestorp.

Uppteckningen rör B R U N N A R.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4924

Karl Carlström, f.d. rättare å Sjöbergs säteri,
född 1862 i Öggestorp, tidigare anlita för Arkivets
räkning.

3
-LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1.

4924

B R U N N A R.

Vattnet fick man ur naturliga källor, naturliga hål ("vannsler") och ur grävda brunnar. Brunnarna voro lagda med stenvmur inuti och brunnskar av plank ovanpå.

Brunnarna grävdes uteslutande för vattentillförsel genom en åder. Man grävde ned till ådern och till och med nedanför ådern för att vara säker.

Någon annan filtreringsanordning än själva muren fanns icke. Man lade mur i hela brunnen invändigt.

"Brunna' ha' vi allti' gravet runda". Skoningen lades med lösa bullerstenar, men de passades väl ihop, så att det hela blev som en mur.

Brunnsöppningen täcktes med trä, och överbyggnaden kallades kar, brunnskar. Karet över den runda brunnen var kvadratisk och utgjordes av fyra timmersyllar, i hörnen fogade som vid husbygge, och plankor spikade ovanpå dessa.

Ingen jord påfördes sidorna. Som lock hade man en "läm me' hanntak å la' på". Både lösa och fasta sådana lock brukades. De fasta hade en påle till stöd.

Som upphämningsanordning hade man antingen en "bötta på skaft, brunnsvåg, vev elle' träpomp". Den senare var en sugpump av trä med 5 å 6 tums urborrning i pumpstocken, kanna i form som en träburk, som "di hade spikat suler (läder) öm". Vid brunnen hade man en ho, som bestod av en urholkad stock. När man gjorde sådana hoar, begagnade man sig av "öx å hölkjan". Från brunnen gick en träränna till ladugården.

För människor och djur hade man skilda brunnar.

"Te å syna ut årer hade di särskelda, söm di skeckade ätter".

Brunnarna voro i regel privata. "Di låsste döm, när di ble' osams". Vattenrätt på annans mark förekom.

Sprängde ned brunnar i berg gjorde man endast, om

4924

man under brunnsgrävning kom emot berg. Regnvatten brukade uppsamlas, blott när det var ont om vatten.

F. Neij

6

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4.

4924

Karl Carlström, f.d. rättare å Sjöbergs säteri,
född 1862 i Öggestorp, förut anlitaad för Arkivets räk-
ning.

Skriv endast på denna sida!

7

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1.

ACC. N:R. 4924

Landskap: Småland. Upptecknat av: Folke Neij

Härad: Tveta. Adress: Bankeryd.

Socken: Öggestorp. Berättat av: Karl Carlström

Uppteckningsår: 1936. Född år 1862 i Öggestorp.

Uppteckningen rör F E S T E L D A R.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sm.
Eggestorp

4924

Uppst. 1936 Folke Weij
Bamburyd

F E S T E L D A R .

Ber. Karl Carlström
f. 1862 i Eggestorp

8
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
—
2.

Seden att elda festeldar fortlever i någon mån på denna ort, men om innebörden i denna sed har man knappast någon idé.

Tiden för festelden.

De tider, då det brukade eldas, voro Vårfrudag, Valborgsmässa och Påsk, alltid på kvällen. Något särskilt namn kommer man ej ihåg mer än för elden vid Påsk, påskell.

Platsen för elden.

Elden förlades på en höjd, som man tror, för att den skulle synas långt.

Festeldens anordnare.

Elden anordnades av hela byn. Varje större by bru-

kade elda, så att det blev många eldar i samma socken. Ungdomen anordnade elden, men de äldre voro också med. Båda könen, såväl små som stora, hjälptes åt.

Bränslets anskaffande.

Bränslet utgjordes av "skräp i traggår'a å fåraris. Lövet på kärva' hade fåra ätet öpp på ventern".

Man började samla bränsle, när det närmade sig tiden för festelden, och det var en tävlan mellan närbelägna byar om, vem som hade den största elden. "Di dro' å kö'de, var gård för se, å hävvde på högen".

Bränslets uppläggande.

Bränslet lades direkt i den stora högen.

Seder och bruk kring den tända elden.

Några facklor eller annat, som slungades i elden, vet man inte om, men dans kring densamma hörde till ord-

4924

ningen, likaså att skjuta, smälla och stoja.

Eldens syfte.

"Di hade nog för se, att di s'ulle skrämma bört häxer å värja. Å på natta mella' lö'dan å påskada'n, så va' ju påskakäringera ute å for". Om spöksyner vid eldarna ha meddelaren och hans hustru hört talas endast i form av sagor.

F. Neij

10

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4.